

Fuat Mati balladája

Izvaurban történt, első csatánk estjén:
 rémítő zaj támad — a harc csendesedett.
 Merő könny a falu, csupa jajszó, gyászdal,
 — hős Fuatet hozzák — falféhr orcával...
 Hajnalban zúdult ránk a hír, mint jégverés,
 gyászbaborult tőle a környék: Karvekész...
 Sirva gyülekezik számlálni Ftterr népe:
 hány golyó hasított fiatal mellébe?
 Elölép egy sápadt, szikkadtarcú, kemény
 asszony: spártai nők elszántsága szemén.
 Büszkén csendül hangja — nagy csendesség támad:
 — „Hagyjátok a sírást, albánok, elvtársak!
 Nem siratnivaló — hős volt ez a gyermek!
 Vigasztalásomra zokogva ne gyertek!
 Ilyen drága fiút, melegsíviút, tisztát,
 százával ölnek meg ezlén is — fasiszták...
 Nem való, hogy földünk bánatkönnyünk issza,
 jajgatással nekik nem fizetünk vissza!
 Szabad lesz-e attól Albánia földje?
 A szabadság nem hull mannaként az ölbe!
 Hull még ifjak s vének vére majd e tájra,
 — hulló vérből hajt ki a szabadság fája!”

Fordította: DÉR ENDRE

* Memo Meto albán költő 1910-ben született, s 1944 áprilisában halt hősi halált, partizánként. Aruló golyója végzett vele. Egyszerű, iskolázatlan parasztember volt. Tömör balladákban számolt be a partizánharcok egy-egy szívszorítóan lelkesítő élményéről.

Alábbi versében partizáncsoportja első hősi halottjának, a Ftterr faluba való, Izvaur falu közelében elesett Fuat Matinak édesanyját rajzolja elének.

KÖVESDI LAJOS

Diákok ... **

Jegyzetei fölé hajolva, vörös szemmel, lázasan olvasott, amikor kint, valahol a város tulsó szélén tizenkettőt ütött egy toronyóra. Szeme már majdnem leragadt az álomosságtól, de nem hagyta el magát. A betűk, sorok már szinte eggyé olvadtak szeme előtt, kavargtak, forogtak, míg végül a nagy kavargásból hirtelen fölbukkant lelki szeme előtt egy kis házikó, teli gyerekekkel, meg egy ráncosarcú, melegtékintetű anyókéval. Agya ekkor már egészen kimerült, sehogysen tudta koncentrálni gondolatait. Végül is szabad folyást engedett gondolatainak, hadd csapongjanak. Pedig nagyon kellene sietnie az anyaggal. Még néhány nap és elérkezik a vizsga időszak, s ő úgy érzi, még nagyon keveset tud. De bármennyire erőlködik is, nem tudja elhessegetni újra és újra visszatérő emlékeit.

Vajjon, mit csinálnak most otthon kis testvérkéi? Három évvel ezelőtt került el hazulról, és azóta mindössze csak háromszor volt otthon. Hirtelen észébe jut a búcsúzás.

** Regényrészlet

Édesanyja meg apró testvérei ott álltak a kapuban, sírtak. Éppen úgy búcsúztak tőle, mintha legalább is örökre elmenne a háztól. Pedig nem is ment olyan messzire, csak a városba. Gyári munkás lett belőle. Hét testvére volt, mind kisebbek nála. Édesanyjának sok keserűségét sohasem tudja elfelejteni. Édesapja meghalt még a háborúban. Így hát ő volt a család fenntartója. Azért kellett a városba is elmennie, hogy segítsen özvegy édesanyjának, könnyítsen rajta. Mert nyolc száját betömni, akik közül csak egy kereső, nehéz dolog ám. — Nem tudta megérteni anyját, hogy miért jajgatott olyan keservesen, amikor eljött? Édesanyja sajnálkozására a gyerekek is rákezdtek, és ez még borzasztóbb volt. Végül is elszaladt, nehogy ő is elsirja magát.

Még most is megathódik, ha visszaemlékezik ezekre a pillanatokra. Azóta eltelt három év. Egy az üzemben, egy a szakérettségén, a harmadik pedig most telik el két hét múlva itt az egyetemen. Milyen elérhetetlennek tűnt fel előtte még néhány évvel ezelőtt is az egyetem padja! És most itt van, ő, az egyszerű munkásgyerek, középiskolai tanár lesz! Jóleső melegség ömlött szét a szíve tájékán, szinte szeretett volna a boldogságtól egy nagyot kiáltani, vagy valami más bolondságot csinálni, csak hogy valamilyen formában levezesse ezt a csodálatos, belsőjében megférni nem akaró érzést. Szeretett volna ott lenni anyjánál és megölelni meleg szeretettel törekeny testét, agyoncsókolni bánattól és könnyektől barázdás arcát s azt kiáltani a fülébe:

„Látod, édesanyám, mit adott a te fiadnak ez az új, gyönyörű élet! Halod, anyám, tanár lesz a fiad!”

És aztán... aztán mindketten örömköbben jól kibeszélgetnék magukat. Tervezgetnének... Jól esett néha egy kicsit elábrándozni a jövőről. Annyi lehetőség, annyi szépség tárult elébe, hogy már szinte nem is ábrándozásnak számított, hanem valóságnak, amire gondolt. Annnyira valóságnak érezte, hogy talán csak a kezét kellett volna kinyújtania s máris elérhetett volna mindent. Most hirtelen elhessegette gondolatait, és még nagyobb ambícióval fogott hozzá a tanuláshoz.

Két óra is lehetett már, mire lefeküdt, de nem tudott mindjárt elaludni. Gondolatai egyre a jövőbe csapongtak.

Még is kellene már házasodnom, hiszen elmúltam huszonhat éves.”

Majd szép lakásuk lesz. Ő is dolgozik, a felesége is. Édesanyja meg a háztartást látja el otthon. Nem tudta még, hogy kit vész el feleségül, és ez olyan különösen érdekesnek tűnt fel a szemében. Valahol élnie kell a feleségének. Talán most éppen fésűli szép, barna haját, vagy valamilyen házi munkát végez otthon, vagy talán pihenve alszik? Az utóbbi időben mind gyakrabban kapta magát azon, hogy valamelyik lányon rajta felejt a tekintetét, és hosszasan nézegeti. Végül, amikor észrevette, hogy a kislány visszanez rá, zavarba jött. Aztán arra gondolt, hogy valakinek udvarolni kellene, hiszen ő sincsen fából. De hamar elhessegette ezt is magától.

„Tanulni kell! Már pedig, ha az ember udvarol, nem marad elég ideje a tanulásra”. Így hát mindig elodázta ezt a kérdést. Néha azonban vágyakozva nézte diáktársait és talán kissé irigykedve is, amikor látta, hogy szórakozni mennek. De neki nem lehetett, hiszen ott volt beteges édesanyja, meg sok apró testvére, akiket segítenie kellett.

„Nem, még nem lehet! Majd később, ha végzek” — csitította magát.

Egyik szobatársa hirtelen, hangosan horkolni kezdett. Ez úgy hatott rá, mintha valaki fejbekölíntotta volna hirtelen, szép gondolatai közepette. Ez ismét visszazökkentette a jelenbe. Másik oldalára fordult, aztán hamarosan elaludt.

Befejeződtek a szigorlatok. Miska boldogan ült fel a vonatra, hogy a néhány napot, ami rendelkezésére áll a bevonulás előtt, otthon töltsen el édesanyja házában. A vizsgákat kitűnő eredménnyel végezte el, és most mindent rózsás színben látott. Sajnálta otthagyni társait, akikkel szinte testvéri szeretetben volt. Sok vidám nap emlékét őrizte magában, melyeket egy egész életen át sem lehet elfeledni.

Eltelt a nyár, Miska már alig várta, hogy ismét bent legyen az egyetemen. Szépen mérlegelte az elmúlt évet és elhatározta, hogy a jövő évben még szorgalmasabban fog tanulni. Milyen szép is a diákelet! Jó érzés, ha az embernek semmire sincsen gondja. Majdnem kiugrott a bőréből örömeiben, amikor arra gondolt, hogy bizony a régebbi időkben nem volt a diákoknak ilyen

jó soruk, hiszen most semmire nincs gondjuk, csak tanulni, minél többet tanulni. Nincs ennél szebb a világon!

Már egy héttel az évnnyitó előtt jelentkezett, hogy segítsen a beíratkozásoknál. A 49–50-es tanévben még több hallgatót vettek fel az egyetemre, mint eddig. Sok tanárra van szüksége az országnak. Miska mindenütt ott volt, ahol segíteni lehetett. Kalauzolta az elsőéveseket, magyarázgatott nekik, nehogy mostohagyereknek érezzék magukat. A pótfelvételizéseknél bizottsági tag volt. Örült, hogy ilyen felelősségteljes munkát végezhet. Éppen az irodalomra jelentkezőket szólította be, amikor a tanulmányi osztály hosszú folyosójára nyíló ajtó kivágódott és négy lány lépett be rajta hangos nevetéssel.

— Csendesebben lányok! — szólt rájuk jóindulatú figyelmeztetéssel Miska.

A lányok kicsit halkabban ugyan, de még mindig gyerekes csintalansággal kuncogtak tovább.

— Csak tán nem baj, hogy jó kedvünk van? — lépett közelebb Miskához egy bozontoshajú lány.

Kamaszos szemtelenséggel nézett Miskára, mintha inceselkedni akarna vele. Vastagon kifestett szája mögül elővillantak erős, nagy fogai, amikor nevetett, s olyan volt ilyenkor, mint valami ragadozó. Hátravetette fejét s megrázva szőke üstökét, hirtelen hátat fordított a fiúnak, aki csodákozva nézte.

Miska még valami figyelmeztetésfelét mondott, aztán belépett a szobába. A lányok összedugták fejüket és tovább nevetgéltek.

— Egészen jóképű fiú! — kacintott hamiskásan a bozontoshajú. — Figyeltétek, milyen szép szeme van? Ezt megvárjuk, amíg megégyszer kijön.

— Ugyan ne bolondozz már Doddy — csillapította le Dodyt egy eleven-szemű, kerekarcú lány. — Te mindig kacérkodsz a fiúkkal, majd egyszer ráfizetsz! De különben azt hiszem, fútyúl rád. Ez komoly fiúnak látszik, s nem fog éppen veled kikezdeni.

— És miért ne?! Majd meglátjuk — pattogott Doddy.

Még egy darabig susorogtak a lányok, aztán elmentek.

Miskának sokáig nem ment ki a fejéből a lány arca. Ahogy ránézett a lány, ez különös érzést váltott ki belőle, olyan érzést, amilyent még eddig nem ismert. Eddig akárhány nővel találkozott, egyikben sem vette észre azt a szinte toladó, leplezetlen, mohó érzékiséget, amit ebben a szőkehajú lányban meglátott. Nem volt ez valami különleges szépség, mégis volt benne valami izgató, ami a férfiakban felkelti a him ösztönét. A rendesnél jóval nagyobb orra volt, és ugyanolyan nagy, világoskék szeme. Húsos ajka a kelleténél jobban kifejtve. Fekete, rövidujjú pullovert viselt, amely alatt minden mozdulatnál telten, mint valami gumilabda, dagadozott keble. Kissé szep-lős, csontos arcából különös elevenességgel csillantak elő szemgolyói, mintha nagy, mohó éhségben fel akarná falni a körülötte lévő tárgyakat és embereket. Divatos, barna ruhája alján kétoldalt hosszú slice tátongott.

„Egyenésen visszataszító!” — állapította meg magában Miska. Mikor hazafelé ment a diákszállóba, akkor is egyre a lánnyal foglalkozott.

„De minek is gondolok rá? Biztosan csak azért, mert olyan feltűnő, azt hiszem, sohasem tudnék ilyen nőt szeretni”. Vacsora után Miska elment sétálni.

„Eh, micsoda butaság, hogy nem tudom kiverni a fejemből azt a lányt. De honnan kerülhetett ez ide? Még sohasem láttam” — töprengett egyre, mintha legalább is valami nagy problémát akart volna megoldani. Hiába igyekezett, nem tudta fejéből a lányt kiverni. Végigment a korzón és már éppen a Tiszapart felé akart kanyarodni, amikor mintha csak a földből nőtt volna ki, hirtelen ott termett előtte a lány. Egyik osztálytársával volt, Berkes Margittal.

— Szervusz, Margit! — köszönt rájuk.

— Szervusz, Misi! De korán megjöttél, hiszen még majdnem egy hét van az előadások megkezdéséig.

— Segítek a beíratásoknál, azért jöttem hamarabb — lépett közelebb a lányokhoz.

Erezte, hogy a másik lány merően néz rá, de úgy tett, mintha észre sem venné.

„Azért sem nézek rá” — határozta el magában. S hogy mégis mondjon valamit, megkérdezte:

— Nagyon szép idő van! Jó most sétálni, ugye?

— Jaj, ne haragudjátok, majdnem elfelejtetek bemutatni benneteket egymásnak — mentegetőzött Margit s apró, ferdevágású szemével ravaszskásan pislogott. — Ez itten Málnássy Andrea — fordult Miskához — Itt fog járni velünk, egy évfolyamon. Pestről jött.

— Nagyon örülök! — mondta félszegen Miska.

— „Különben sejtettem, hogy pesti vagy” — gondolta magában.

Összetalálkozott a tekintetük. A lány szemében most is az a tolakodó mohóság volt látható, amely már délelőtt is úgy felkavarta Miska érzésvilágát.

— És gondolod, hogy itt jobb lesz, mint Pesten? — fordult Misi a lány felé.

— Ha az egyetemre gondolsz, akkor őszintén megvallhatom, hogy nem. Tudod, csak más a fővárosi egyetem, mint ez a „vidéki”. De hát a szüleim itt laknak és nagyon sokba kerül a pesti tanulás — válaszolt a lány.

Miközben beszélt, állandóan Miska arcát fürkészte és húsos száját kéjesen lebiggyesztette. Merészen előreugró orrán hol jobbra, hol balra húzódott a bőr, aszerint, hogy melyik oldalon húzta el a száját. Most is az a fekete pullóver volt rajta, amelyiket délután látott Misi. Hosszú, átlátszóbőrű, fehér kezével végigsimított mellén. A fekete gyapjún még fehérebbnek, még karcsúbbnak látszottak ujjai. Amint Miska rápillantott a lány valószínűtlenül hosszú ujjaira, amelyeken a körmök skarlátvörösek voltak, hirtelen valami ragadozó madár karmaira emlékeztették.

— Szóval idevaló vagy? Így már érthető — mondta Miska inkább magának, mint a lánynak. Közben egyre a lány kezét nézte.

„No, majd itt le fogod szedni ezt a vörös lakkot a körmödről!” — boszszankodott magában. „Talán még a lábát is lakkoztatja?”

Még néhány lényegtelen szót mondott Margitnak, majd elbúcsúzott a lányoktól. A Tiszapart felé vette útját. Leült a víz partjára és nézegette a békésen hömpölygő, lusta áradatot. Szemben a városi strandon még javában fürödtek az emberek.

„Az idén még alig voltam s strandon. Micsoda visszavonult életet élek én” — jutott eszébe, amint meglátta a vidáman lubickoló emberáradatot. Aztán gondolatai megint a lányhoz tértek vissza. Csoda furcsa egy lány. Vajon mik lehetnek a szülei, hogy ilyen szajha módra hagyják öltözködni?

„Szóba sem fogok állni vele többé. De nem, ez nem helyes, meg kell nevelnem! Hátha csak a környezete rontotta el. De milyen különös tekintetű szeme van! Igen... majd fogok vele többször beszélgetni, elvégre osztálytársam lesz és... és a helyes útra fogom téríteni” — határozta el magában. Még sokáig ott üldögélt szemlélődve a parton. Már egészen besötétedett, amikor haza indult.

Az első előadásig Miska nem találkozott a lánnyal. Gondolatban azonban annál többen foglalkozott vele. Különböző módszereket dolgozott ki magában, hogy hogyan fogja meggyőzni. Igen ám, de miről akarja végeredményben meggyőzni? Hogy miért foglalkozott vele olyan sokat, maga sem tudta. Végül is mindent, amit csak elgondolt, félredobott. Hiszen más is öltözködik úgy, ahogyan Málnássy Andrea. Miért éppen ő olyan szembetűnő? Erre nem tudott magának választ adni.

Elérkezett az első előadás. Miska tanulmányi csoportvezető lett. Amikor végignézte a csoport névsorát, ott volt közte a lány neve is. Némi öröm érzése fogta el.

„No, így legalább még több alkalom lesz vele foglalkozni” — gondolta magában.

Eleinte a lány nagyon tartózkodó volt mindenkivel szemben. Csak néhánéha tört ki feltűnő, szinte viharos jó jökedve. Málnássy Andrea hamarosan kialakította baráti körét. Fiúkkal egyáltalán nem barátkozott, csak Miskára villantotta rá olykor nagy, kerek, mohó-tekinetű szemét, s ilyenkor Miskának olyan érzése támadt, hogy a lány tekintetében valami kíváncsisággal vegyes bujaság bújkál. Andreát hamarosan mindenki Doddynak szólította. Hogy ki nevezte el és honnan jött ez a név, az megfejthetetlen titok volt, de annyi bizonyos, hogy Doddy sem haragudott érte. Szorosabb baráti köréhez tartozott Berkes Margit, aki kicsi, kerek fejét hol jobbra, hol balra billentette, ha valakivel beszélt. Sohasem tartotta egyenesen, mintha kicsisége ellenére is nagyon nehéz volna. Ferdevágású, szürkezőld szeme mindig nevetett és

néha-néha kacéran hunyorgott. Az s-t kissé selypítve ejtette ki, s finom csendű hangja olyan simogató, hízeltő volt, mintha egy selymesszőrű augóra-macska dörzsölőznék az emberhez. Pisze kis orrocskája alig láthatóan remeggett beszéd közben, mihha valamit állandóan szimatolna a levegőben. Arcán a szomorúságnak soha még az árnyéka sem volt látható. Mintha semmi másban nem lett volna része az életben, csak örömben. Csak a közelebbi szemlélő vehette észre és a jó emberismerő, hogy valami mélyenülő szomorúság lapang a lelke mélyén, amelytől olykor haragoszöldre változik szeme színe. De lelki bánatát olyan mestersen tudta magára erőltetett jókedvével leplezni, hogy a felületes szemlélő figyelmét elkerülte.

Tófalvi Klári, Doddynak másik közelebbi barátnője, majdnem mindenben az ellenkezője volt Margitnak. Klári már az első napokban megnyerte Doddy tetszését. Talán azért, mert öltözködésében volt valami hasonló Doddyéhoz, vagy lelkileg egyeztek meg, nem lehet tudni. Klárinak is nagy szeme volt, csak nem kék, hanem fekete. Tekintetében mindig volt valami csodálkozásféle, mint aki bárhová néz, mindig olyan tárgyakat, embereket lát, amelyeket még sohasem látott életében. Hangja bágyadtan, tompán cseengett, mintha valahonnan nagyon messziről beszélne, vagy valami nehéz munkától nagyon kimerült volna. Hajának göndörségét a természettől kapta, amit gyakran emlegetett, mert szerette, ha megcsodálták. Édesapja jelenleg fodrászszövetkezetben dolgozik, azelőtt önálló fodrászmester volt. A barátnőinek mindig tudott valami tanácsot adni Klári, egyszer a manikűrre, máskor a dauerra, megint máskor az arcápolásra vonatkozóan. Klári néha nagyon csendes volt, néha meg hirtelen kirobbant, de az arcszíne soha nem változott. Mindig megtartotta kreol barnaságát. Hihetetlen, szinte már a művésztire való ügyességgel tudott lógni az órákról. Soha nem tudták rajtakapni, mert mindig igazolta mulasztását. Ha betegség ideje alatt valaki itt vagy ott táncolni látta és megkérdezte tőle, miért táncol, ha beteg, ártatlan nagy szemével ránézett, és a legkisebb pirulás nélkül letagadta. A háziasszonyára meg barátnőire hivatkozott mindig. Egyszer Klárinál ilyenkor minden a legnagyobb rendben volt. Igergetni a végtelenségig tudott. Kifogyhatatlan volt a fogadkozásokból.

Doddy gyakran elismerő hangon nyilatkozott Klári hidegvéréről. Legjobb barátnőja Doddynak Csumi Ilus volt. Ilus eljárt Doddyékhoz minden nap, a többi lány azonban csak hetenkint egyszer volt hivatalos hozzájuk. Ilyenkor aztán rendszerint nagy muvit csaptak. Ilus különösen kedves volt Andreának. Olykor meg is látogatta Ilonkákat egyszerű otthonukban. Ilus édesanyja szerény munkásasszony volt, akinek mindene volt egyetlen kislánya. Otthon Csumi néni példás rendet tartott, ragyogott a kis lakás a tisztaságtól. Bútoruk is nagyon egyszerű volt. Némelyiken meglátszott, hogy újabb darab. Mikor első ízben látogatta meg Csumiékát Doddy, Ilona mindent szépen megmutogatott. A szobában, amelynek két hatalmas ablaka délre nézett, a régi, öreg bútordarabok között az ablakok előtt kényelmesen nyújtzkodott egy plüshuzatú rekamié. „Ezt most vettük a felszabadulás után” — mutatott a szép darabra büszkén Ilonka. A rekamié két végében egy-egy ugyanolyan fotel kínálhatta kényelmes ülőhelyét. Középen egy kis dohányzó asztalkával egészen kedves kis sarok volt ez. „Ez az enyém lesz, ha férjhez megyek” — töltötte még hozzá pirulva Ilus. Aztán megmutatta a rádiót és végül kint a virágoskertet. Doddy szemében némi lenézésféle csillogott, amikor végigszemlélte a kis munkáslakást kívül, belül. Tudta, hogy Ilonka apja most is üzemben dolgozik és inkább a kíváncsiság, mint az őszinte barátság készítette arra, hogy Ilusékhöz ellátogasson. Sohasem volt még munkásember lakásán s így el sem tudta képzelni, milyen lehet az? Az ő elképzelésében más volt, valahogy másképpen élt a munkásemberek környezete, mint amit ott látott. Azt gondolta, hogy csak piszkot és rendetlenséget fog találni, s mivel nem azt látott, ez egy kissé megalapozta. Persze, mi volt ez az ő mahagoni bútorukhoz képest. Valahogy furcsa volt neki, hogy nem őt szobát vagy hatot talált, hanem csak egyet. Minden esetre igyekezett mindenhez jó arcot vágni és mindenképpen megnyerni Ilonka barátságát. Ezután a látogatás után még többször is elment, de mindig olyankor, amikor Ilus édesapja nem volt otthon. Maga sem tudta miért, de nem akart vele találkozni. Valami olyan szörnyű harapós csodabogárnak képzelte el Ilus édesapját, akivel nem tanácsos találkozni.

Ilonka mind gyakoribb vendég lett Dodyéknál. Reggeltől estig ott ült, iskolába együtt mentek és együtt is tértek haza. Édesanyja sokszor panaszkodott az utóbbi időben a szomszédoknak: „Jaj, én nem is tudom, mi van ezzel a lánnyal az utóbbi időben, már éppen, hogy csak hálni hazajár, de sokszor még aludni se.”

Ilonka lassan már szégyelni kezdte egyszerű lakásukat is. Édesanyjával szemben mind türelmetlenebbé, sőt követelődőbbé vált. Ha Andreán meglátott egy új ruhadarabot, ő is olyant akart magának. Csuminé csodálkozva vette tudomásul Ilus hirtelen megváltozását. Annál is inkább rosszul esett neki, mert mindent megadott lányának, ami csak kellett. Amiben hiányt szenvedett gyermekkorában, s amit ő nem kaphatott meg a nagy szegénységük miatt, azt mind százszorosán pótolni akarta a lányának.

Ila és Dody között a barátság mindig szorosabb lett. Ila soha nem vette észre, hogy a háta mögött Málnásiék összedugják a fejüket, összesúgnak. Azt sem vette észre, hogy kissé leereszkedő modorban társalognak vele. Nem sok tapasztalata volt még az életben ahhoz, hogy meg tudja különböztetni az őszinte és a kétszínű embert egymástól. Régi barátnőitől teljesen elszakadt és szívvel lélekkel Dodyhoz pártolt. Nagyon tetszettek Ilusnak azok az esténkinti összejövetelek, ahol finom, fenkolt, magas képzettségű intellektuálisokkal találkozott. Az új környezet egészen érdekesnek tűnt fel előtte. Málnássyék, bár külsőleg kedveskedtek neki, végeredményben munkásfaládnak a gyermeke volt, akire esetleg bizonyos helyeken hivatkozni is lehet, de a háta mögött lenézék és megvetették származásáért. Az egyetemen az előadásokon is állandóan egymás mellett ültek, szinte elválaszthatatlanok voltak, mintha csak ikertestvérek volnának. Négyen voltak jó barátok, akik sülve-főve együtt voltak. Előadások alatt ment a tere-fere. Divatlapokat nézegettek, vagy az esti programjukat beszéltek meg, hogy hová mennek táncolni, ki kivel találkozik és még sok minden mást, ami eszükbe jutott. Slágereket írogattak daloskönyvekből, amelyeket Dody hozott. Dodynak kifogyhatatlan forrásai voltak, ahonnan a legújabb amerikai számokat hozta. Végül egészen különös világot alkottak maguknak a szakon belül, amelynek Dody volt a központja.

Miskát teljesen lefoglalta a DISZ-ben a munka, és ezekre a jelenségekre nem figyelt fel. Hogy mi volt az a különös, szinte delejes vonzerő, amely egymáshoz láncolta ezt a négy leányt, az teljesen ismeretlen volt a többi diák előtt.

Lassan olyan hírek szállongtak szájról-szájra, hogy Dody nagyapja gyáros volt. Persze, senki nem tudott bizonyosat, csak találgatták. Egyek azt állították, hogy ez teljesen lehetetlen, hiszen Málnássy Andrea ösztöndíjat is kap, márpedig, ha ösztöndíjas, akkor nem lehet gyárosnak az unokája. Igaz, hogy a megjelenésében volt valami olyan, ami arra enged következtetni, hogy „úrilány”, de hát ez elég-e ahhoz, hogy hitelt adjanak a mende-mondának?

Dody, bár tudomására jutott, amit beszéltek róla, úgy látszott, mintha mit sem törődne vele. S az a tény, hogy nem mentegeződött, nem igyekezett mosni magát, kicsit zavarba hozta a sügdelődzőkat és abbahagyták a találgatást Dody származását illetően.

Elérkeztek a kis-vizsgák, és Gulyás Béla DISZ csoportvezető megnevezte a jegyzeteket. Az első nézeteltérés Dody és Béla között ekkor történt. Dodynak és barátainak nagyon hiányos volt a jegyzete. Béla felelősségre vonta a négy leányt, hogy miért nem jegyeznek az előadások alatt?

— Nem az a fontos, — horkant fel Dody — hogy össze-vissza firkáljon az ember, hanem az, hogy a vizsgákon tudjon.

Végülis nagy vita támadt ebből. Akik hanyagok voltak és nem jegyzték az óra anyagát, Dody pártjára álltak. Az eredmény az lett, hogy két táborra szakadt az egész szak.

— Aki hanyagul dolgozik, annak nincs helye az Egyetemen! — Vörösödött el Béla. — A jegyzetelés kötelező. Tehát mindenkinek szól ez, nem csak egyeseknek!

Béla bármennyire erőlködött, nem tudott meggyőzően beszélni, hirtelen természetétől elragadtatta magát, amely inkább ellenszenvet váltott ki hallgatóiból, s így nem nagyon adtak rá. Apró, barna szeme villogott és erős gesztusokkal kísérte minden szavát. Nagy, csontos öklét néha súlyosan ejtette a padra, amely megreccsent alatta.

Miska, akinek tekintélye volt a csoportban, nem volt jelen ezen a vitán, s így az annyira elfajult, míg végül személyeskedésre került sor. Már csak ketten vitatkoztak, Béla és Doddy.

— En, mint párttag... nem engedhetem meg, hogy órák alatt beszélgessek jegyzetelés helyett, és ha nem fogadtok szót, jelentem a tanulmányi osztálynak — mondotta paprikásan Béla.

— En nem vitatkozom veled — legyintett a leány hirtelen hátat fordítva Gulyásnak. Azért, mert párttag vagy, nem kell még felfalni az embert. Remélem, nem ezt tanultad a pártban?

— No, jól van, csak beszélj, majd meglátjuk, kinek lesz igaza! — fenyegetődött Béla, s azzal kirohant a teremből.

Ettől kezdve Gulyás és Doddy között kutya-macska barátság alakult ki. Bélában megvolt a jóindulat mindenkivel szemben, csak nem tudott az emberekkel bántni. Sokszor egészen kissinyes dolgot nagyra felfújt, s addig magyarázgatta, míg végül belefulladt saját fejtegetéseibe.

Fel kell robbantani az egész bandát! Azt a négy lányt meg ki kell rugni az egyetemről! Csak a fegyelmet lazítják — követelte a legközelebbi pártcsoport gyűlésen.

— Mivel indokolod ezt a radikális követelésedet, — kérdezte a pártcsoportvezető Bélához fordulva — hiszen még eddig soha sem szóltál róluk egy szót sem. Azért, mert nem jegyzetel valaki, nem lehet mindjárt kivágni az egyetemről. Meg kell azt jobban gondolni, Gulyás elvtárs! Talán inkább megnevelni kellene őket, mint eltávolítani, nem gondolod? Nagyon helyes, hogy felvetted ezt a problémát itt a pártcsoport értekezleten, de még sem kell mindjárt kizárási javaslattal kezdeni. Beszéljétek meg a tanulmányi csoportvezetővel, hogyan lehetne segíteni ezen?

— Azok javíthatatlanok! Itt csak úgy lehet rendet csinálni, ha ezeket a fekélyeket eltávolítjuk az egyetem testéről — heveskedett tovább Gulyás.

— Hányszor beszéltél már velük, hogy ilyen rossz a véleményed róluk? — érdeklődött tovább a csoportvezető.

— Egyszer, de már hetek óta figyelem őket.

Ekkor a hátsó sorokban mozgolódás támadt, majd Miska kért hozzászólást.

— Szabad lesz nekem is hozzászólni? — nyújtotta magasba a kezét. En még most hallok erről először. Igaz, hogy egészen az első sorban ülök, és nem láthatom, hogy mit csinálnak azok a leányok hátul, de Gulyás elvtárs még egyszer sem említette nekem, hogy valami baj van velük. Nem hinném azért, hogy olyan komoly volna az ügy, mint ahogyan Béla beállítja. Gulyás elvtársnak nagy hibája, hogy hirtelen természetű, nem tud türelemmel foglalkozni a pártönkívüli hallgatókkal. Majd a legközelebbi tanulmányi csoportgyűlésen megbeszéljük ezt a jegyzetelési problémát. Nekem az a véleményem, hogy amíg a tanulmányi csoport nem tárgyalja meg az ilyen ügyeket, addig fölösleges a pártcsoport értekezleten ilyen élesen felvetni a problémát.

Úgy van, ez lesz a leghelyesebb — zárta be a vitát a csoportvezető. — Mindenestre arra vigyázni kell, hogy a pártot ne keverjük bele a személyeskedésbe, mert azzal csak lejárattuk pártunk vezető szerepét.

Úgy látszott, Béla megnyugodott ezután a csoportgyűlés után. Azonban a személyes gyűlölködés csiráját még sem tudta teljesen elfojtani magában. Még napokig problémázott Málnássy Andrea személyével, akivel sehogyan sem tudott kibékülni. Minden lépésüket figyelte a leányoknak, soha sem szót neki semmit, s ez a néma ellenszenv még jobban elmérgesítette a helyzetet.

A legközelebbi csoportgyűlésen Miska megemlítette a jegyzetelést is. Csendesen, okosan beszélt, mint aki tudja, hogy értelmes, felnőtt emberekkel van dolga. Nem említett személyeket, csak a hibákat vetette fel. Beszélt a gyárakban dolgozó emberek nagy erőfeszítéseiről, munkafegyelméről, és hogy mit jelentene akármelyik munkásnak a hanyagsága népgazdasági szempontból.

„Az egyetemről tanárok kerülnek ki az életbe, akiknek az új generációt kell felnevelni kommunista szellemben a jövő számára. De hogyan lesz abból jó tanár, aki nem végzi el rendesen a munkáját, amíg tanul? A jegyzetelés éppen olyan fontos része a tanárjelölt munkájának, mint a gyári munkásnak a gyalupad, vagy az esztergakés karbantartása. Ha rossz az

esztergakés, selejtes lesz a munkadarab, ami kikerül a munkás keze alól. Ha nem, jegyzetelünk lelkiismeretesen, hiányos lesz a képzettségünk. A jó tanulás hazafias kötelesség is, nemcsak egyéni érdek. Mi azzal védjük a hékét legjobban és szolgáljuk a szocializmus építését, ha jól tanulunk. Nekünk ez a kötelességünk. Ezt meg kell értenie mindenkinek."

A csoportgyűlésről mindenki megelégedéssel távozott el. Még Dody-nak sem volt külön véleménye. Miközben Miska beszélt, Dody egyre nézte komoly arcát, barna, hullámos haját, s hirtelen olyan érzése támadt, hogy talán mégis tetszik neki ez a fiú.

"Ezt a Miskát meg kell hódítanom! De hogyan?" — vetődött fel a kérdés mindjárt benne. — "Azt hiszem, az lesz a legjobb, ha gyakran bejárok hozzá segíteni a DISZ-be. Igen. Ez lesz a legjobb módszer" — határozta el magában. A csoportgyűlésről mindenki elment, Dody ment ki legutoljára.

Amint kiért a kapu elé, leült a főbejárattal szemben lévő padra és megvárta Miskát. Jó félórát kellett várnia, amíg Miska kijött, s addig gondolatai elkalandoztak a múltba.

Nagyanyjára gondolt, akit rajongásig szeretett. A nagypapira csak homályosan emlékezett. Még egészen kicsiny volt, alig öt éves, amikor ő meghalt. Nagyanyja 44-ben hunyta örök álmra szemét. Ő tanította meg az első szóra, az első imádságra, amit még most is olyan áhitattal tudott elmondani. Nagyanyjával gyakran sétáltak a Kálvária-téri kis kápolnába, ahol esténként ájtatos imára hajtották térdüket. Amikor erre gondolt, különös melegséget érzett belül, valahol mélyen, és a szeme könnybe lábadt a meghatódottságtól. Ezt azóta sem hanyagolja el. Szorgalmasan ápolja nagyanyja emlékét. Sokszor esténként odaáll villájuk ablakába, ahonnan jól lehet látni a Kálvária 16 stációját, s szinte látja magát ott lenni, amint nagyanyjával kézenfogva sétáltat. A fák sejtelmesen összesorognak a fejük felett, amely csak emeli az áhitatos hangulatot. Aztán hirtelen gyűlölettel gondol arra, hogy elvették az üzemet, amely az övéké lett volna, ha nem jön ez a rendszer. Fájó szívvel gondol vissza azokra az estékre, amikor még a vendégek egymásnak adták a kilincset, s ő meg a sötétkék Mercedes kocsiiban kirándulásokra ment, amerre éppen jól esett. Milyen kár, hogy akkor még kislányka volt. Ma már csak a roncsai vannak meg régi vagyonuknak. Igaz, a múltkor még vagy 12 aranyrudat számolt meg apja kazettájában, de arra úgy vigyáznak, mint a szemük fényére.

"Ha valamire fordul ez az átkozott helyzet, arra még nagy szükség lesz" — szokta mondani édesapa.

Édesapa most is ott dolgozik a nagypapa „üzemében“. Főkönyvelő. Nem tették ki, mert nagyon jó szakember. Meg aztán bebizonyosodott, hogy nagyapánál is csak alkalmazott volt. Még sem tudnak túljárni édesapának az eszén ezek a híres kommunisták... de milyen kegyetlen ez az élet... ha nem jön ez a változás, most Bécsben, vagy Berlinben, vagy talán éppen Párizsban járhatna egyetemre. De így... eh... — legyintett kezével.

Ebben a pillanatban megpillantotta Miskát, amint jött le a lépcsőn. Gyorsan felállt, s mintha csak egészen véletlen dolog volna, lassan sétálva elindult abba az irányba, amerre Miskának mennie kellett.

Misi, amint meglátta a lányt, meggyorsította lépteit. Megint erőt vett rajta az a különös izgalom, amely mindig jelentkezett, valahányszor a lány közelébe került.

"No, ez jó alkalom lesz egy kis beszélgetésre" — gondolta magában Misi.

Szerette volna közelebbről megismerni Dody lelkivilágát, gondolatmenetét. Különös hatással volt rá a lány, persze ezt nem merte magának sem bevallani. Merész, nyugtalan természetével rendkívüli módon felcsigázta érzékiségét. Nem ismerte családi körülményeit, amely talán jobban fellebbentette volna a fátylat a lány különös természetéről. Volt valami alkalmazkodás féle Dodyban, amelyet Miska tévesen női gyengédségnek velt. A lány minden igyekezetével azon volt, hogy Miskát újabb „munkás" ismerősei közé sorolja be. Málnássyék nagyon szerettek eldicsekedni azzal, hogy milyen sok munkáscsaládot ismernek, és milyen jó viszonyban vannak ezekkel.

A lány első pillanatban, amikor Miska melléje lépett, úgy tett, mint ha meglepetés volna Miska jelenléte. Nagy, kék szemében csodálkozás

bujkált, amelyet néhány pillanat múlva öröm váltott fel. Mindebből azonban Miska nem vett észre semmit.

Eleinte közömbös dolgokról beszélgettek. Miska azt várta, hogy a lány megemlíti a jegyzetelést, de az úgy látszott, teljesen elfeledkezett róla, vagy nem is akarta megemlíteni. Beszélt a fővárosban eltöltött időkről, hogy milyen jó is volt ott. Minden este elmentek valahová. De itt, ebben a „vidéki” városban semmi szórakozási lehetőség nincsen. Nem is jött volna ide, ha szülei nem hívták volna haza.

Miska ránézett a lányra és valami örömféle csillant meg a szemében, mintha örülne annak, hogy végre egy olyan valakire akadt, akit meg kell nevelnie.

„Áh, szóval szeret a kislány mulatni, szórakozni” — gondolta magában. Hangosan ennyit mondott:

— Te, Andrea, hiszen most tanulni kell!

A lány arca egy pillanatra elkomorodott, majd hirtelen elnevette magát. Ilyenkor egy görög istennő szobrára emlékeztetett. Hangosan és nagyon vidáman tudott nevetni. Talán egyetlen őszinte megnyilatkozása a nevetés volt.

— Igazad van, Misi, tanulni kell, de azért nem árt néha kikapcsolódni, hiszen az ember a végén belezavarodik a sok tanulásba.

Itt egy kicsit elgondolkodott, révedező tekintettel nézett előre. Aztán folytatta tovább.

... Nézd, Misi, végeredményben egyszer vagyunk fiatalok, azt pedig ki kell használni — csicseregte a lány, még mindig nevetve.

Miskának úgy rémlett, mintha valakitől hallott volna ehhez hasonló fejtegetést, de hiába kutatott emlékezetében, nem tudott sehogyan sem rájönni, hol hallotta már ezeket az ismerős szavakat?

„Mindenesetre furcsa életfilozófiája van ennek a lánynak” — gondolta magában. „Hogyan kellene elkezdenem a vele való komolyabb beszélgetést?” — töprengett.

Doddy egyre beszélt az életről, az öregségről, de szavai valahogy nagyon messziről csengtek Miska fülébe, mintha nem is mellette ment volna a lány, hanem az utca másik végéből kiabálna hozzá. Már elérték a Kálvária térig, s még mindég a lány beszélt.

„Itt van ni, elhatároztam, hogy komolyan fogok vele beszélgetni, de egy épkezláb mondatot nem vagyok képes összeszedni” — fűzte tovább saját gondolatait. „Milyen nevelést kaphatott ez a lány, hogy ilyen ósdi, elavult nézetei vannak az életről?... biztosan tele van a feje valami bolond regény-históriákkal, amelyek nagyon káros hatással vannak világnézetére.” — Milyen könyveket szoktál olvasni? — kérdezte hirtelen Misi a lánytól.

— Milyeneket?... ismételte meg a kérdést Doddy. — Szeretem a szerelmi témákat. Például... örök élmény marad számomra M. Michel „Elfújta a szél” című regénye. A férfi alakját csodálatosan rajzolta meg az író. Igazi romantikus alak! Ez aztán egy férfi-ideál! — áradozott a lány, kezét a magasba lendítve, mintha megtestesítette volna maga előtt azt a férfi alakot és mindjárt meg is akarná ölelni.

No, és mit szólsz a szovjet irodalomhoz?

— Hogy őszinte legyek, nem nagyon olvastam még orosz íróktól. Talán egyet-kettőt, de azokra sem emlékszem. Nem szeretem őket. Egyébről sem tudnak írni, csak a munkáról. Más is van az ember életében, nemcsak a munka.

Miska szerette volna megverni ezt a lányt, olyan dühös lett rá hirtelen.

„Milyen buta egy fruska ez, te jó ég!” — bosszankodott. „Hát hiába jár az egyetemre, nem fog rajta semmit a tanulás? Mit lehet erre mondani? Hogyan magyarázzam meg neki, hogy milyen ferde nézetei vannak a körülötte lévő valóságról? Annyira romlott világnézte van, mintha nem is a huszadik század közepén élne, hanem valahol a középkorban.”

Még egy darabig mentek egymás mellett, aztán megszólalt Miska:

— De hiszen munka nélkül mi értelme van az ember életének? Az adja meg ízét, hasznát mindennek. Egyégy forrasztja, testvéreké neveli az embereket. Szeretni is csak az tud igazán, aki igazi örömét találja a munkában.

A lány csodálkozva nézett fel Miskára és valami különleges butaság ütközött ki az arcán, amikor megszólalt:

— Szerintem nem egészen így van, ahogyan te állítod. A munka csak szükséges rossz az ember életében. Dolgozni azért kell, hogy megélhessen az ember, nem pedig azért, mert annyira jólesik a munka. Nem sokkal szebb volna az élet, ha nem kellene például annyit robotolni? Én például el tudnám képzelni az életemet munka nélkül... de minek beszélünk ilyen komoly dolgokról? Nézd, — milyen szép a napnyugt! — mutatott a kápolna felé, amelynek kupoláján, mintha valaki oda ragasztotta volna, vörösen izzott a nyugvó nap hatalmas korongja.

Miska arra nézett, amerre a lány mutatott, de gondolatai másfelé kalandoztak. Hosszú hallgatás közben keresztül mentek a téren, Doddy hirtelen megállt egy emeletes villaszerű épület ajtajában:

— En itthon vagyok — ugrott fel a kapu lépcsőjére vidáman.

Néhány percig még beszélgettek a kapuban, aztán elbúcsúztak. Doddy erősen megszorította a fiú kezét és hosszú, vékony ujjait sokáig pihentette Miska izmos tenyerében. Szemében pirkos fény csillant fel, s mielőtt becsukta volna az ajtót, néhányszor kecsesen integetett Miskának karesú, fehér kezével, amely az alkonyi homályban olyan finoman, illatosan lenget, s olyan sejtelmes volt, mintha valaki, frissen mosott, suhogó selyemkendőt lobogtatott volna.

Miska gondolataiba mélyedve lépegetett hazafelé.

„Nem viselkedtem úgy, ahogyan előre elhatároztam. Másképpen kellett volna vele beszélnem. Nem én irányítottam a beszélgetést, hanem ő.”

Mindjobban megelégedött benne a gondolat, hogy meg kell magyaráznia ennek a lánynak, milyen hely elen, káros világnézetet vall.

Doddy és Gulyás között a harag továbbra is tartott. Mikor Béla kihirdette, hogy gyapotszedésre lehet jelentkezni, legnagyobb csodálkozására, Doddy az első között volt, akik odamentek hozzá. Doddy után Margit, Klári és Csumi Ilus is feliratkoztak. A szakról csak a bejárók, meg a gyengélkedők maradtak el.

Szép, októberi napfény ragyogott. Az égen még felhő foszlány sem látszott, amikor a külön szerelvény elindult a diákokkal a városföldi állami gazdaság gyapottáblái felé. Vidám nótázással szorongtak az ablakoknál fiúk és lányok. Az állomáson maradtak zsebkendőiket lengetve integettek a távolodó vonat után.

Az állami gazdaság kicsiny állomásán már várták őket. Az igazgató-helyettes, egy fiatal, pirosarcú, szőke óriási, kedves mosollyal arcán. Már messziről integetett hatalmas tenyerével. Alig mentek egy kilométert a kiszállás után, hirtelen feltűnt előttük a hatalmas gyapottábla. Fehér, bolyhos gumó ezüstösen csillogtak az őszi napfényben.

Doddy már a vonalban megegyezett barátnőjével, hogy nem maradnak el egymástól, s amikor a beosztást megkezdték, egy helyre mentek mind a négyen. A szőke óriás megmutatta, hogyan lehet gyorsan és szépen leszakítani a gyapotot, aztán megkezdődött a munka. Kilónként egy forint ötven.

— Ha ügyesen dolgoznak, tizenöt kilót is lehet szedni egy nap — mondta biztató mosollyal az igazgató-helyettes. Amikor megtelik a zsák, a mérőhelyre kell menni, s ott felírják, hogy ki, mennyit szedett és a szerint fizetik ki.

Doddy, Margit, Klári és Ilus, Miska brigádjába került.

Vidáman, nótázóval fogták neki a munkának. Egy-egy sort kapott mindenki. Nagy, fehér kötényeket akasztottak a nyakukba, hatalmas zsebeik voltak. Egyik zsebbe az elsőrendű gyapot, a másikba meg a másodrendű került. Tíz óra után már alább hagyott a jókedv. Sokan a derekukat fogták és jajgattak. Doddyék jól elmaradtak a többitől, s majdnem a leghátsók voltak.

— Na, mi lesz, irodalmárok? Nem megy a gyakorlat? Azt gondoljátok, ez is elmélet, ahol csak beszélni kell lyukat egymás hasába, és ezzel minden el van intézve? Gúnyolódott az egyik biológus fiú.

Doddy villogó szemmel nézett végig a csipkelődőn, de annyira dühös volt, hogy mérgében nem szólt semmi. Még a sor felére sem értek, Miska már jött velük szemben vissza.

— Nem megy, lányok?... nem megy? — kérdezte mosolyogva. — Talán jobban menne a kötögetés, próbáljátok meg azt. A pullóver csináláshoz biztosan jobban értetek.

Miska szavaira a szomszéd soroktól nevetés hallatszott.

Margit segítségkérő tekintettel nézett Miskára.

— Jaj, nagyon fáj a derekam! — mondta panaszosan.

Mandula szeméből eltűnt a pajkos mosolygás, s olyan szenvedő arc-kifejezéssel nézett Miskára, mintha legalábbis kivallatás alatt volna.

— Nem gondoltam, hogy ilyen fárasztó ez a gyapotszedés — sóhajtott Klári is.

— Dehogy is nehéz, az a baj, hogy elhagyjátok magatokat — vigasztalta őket Misi. Nézzétek, a többiek már hol járnak! — mutatott előre. Te meg ne tartsd olyan mereven a derekadat, mintha kardot nyeltél volna — szót rá Illusra. — No, majd segíték egy kicsit, hogy utolérjük a többieket. Nem szabad szégyent hozni a brigádra!

Miska ügyesen, két kézzel szedte egyszerre két sórról a gyapotot. A lányok megálltak és szájtátva nézték Miska gyakorlott mozdulatait.

Délre mindenki nagyon megéhezett, jólesett az ebéd. Miska egy tálból evett Margitékcal, keveset beszéltek evés közben. A paprikás zsírja vastagon csillogott a tál oldalán.

Margit elfintorította pisze orrát, s kényeskedve, vállát rángatva letette a villát kezéből:

— Jűj, de zírosz! Én nem szeretem az ilyen zírosz ételt!

Klári hirtelen felemelte fejét és gúnyos hangon szólt Margitnak:

— Csak az a kár, hogy most veszed észre, hogy „zírosz”, amikor már jóllaktál — gúnyolódott csendes hangján, Margitra emelve nagy szemének csodálkozó tekintetét.

Miért nem vettéd észre, hogy „zírosz”, amikor leültél ebédelni? Sokkal több jutott volna nekünk — utánozta tréfásan Margitot Klári.

Hangos nevetés tört ki.

Jó. Majd máskor nem eszek szemmit — sértődött meg Margit.

Dehogynem eszel! — mosolyodott el Miska. — Még most is ehetsz, hiszen úgy sem tudjuk megenni, annyit tettek ebbe a tálba.

Margit már nem tudta tovább hallgatni ezt az enyhe csipkelődést, hanem felállt és a karám felé indult, hogy megnézzé a teheneket.

Doddy hosszan utána nézett, mintha valami sajnálkozás lett volna a tekintetében.

Nem tudom, miért kell bántani azt a lányt? — fordult Miska felé szemrehányó hangon, amikor Margit már jól eltávolodott tőlük.

— Ugyan, Andrea, hiszen nem bántotta őt senki — utasította el Miska a gyanúsítást. — Tréfa volt az egész. Nem kell annyira mellre szívni és kész.

Miközben a fiú beszélt, Doddyt nézte, amint hosszú újjaival finoman csipegette a kenyeret, rátűzte villájára, megmártogatta a paprikás zsírban, s aztán vigyázva ajkán a ruzsra, nagyra eltátotta száját, s éppen úgy kapta be a kenyeret, mint a madárfióka, ha anyja eteti.

„Milyen furesz, hogy ez a lány ennyi gyapotot szedett délelőtt. Szinte érthetetlen” — morfondírozott magában Miska. Sehogyan sem akarta elhinni, benn mélyen tiltakozott az ellen, hogy higgyen a lánynak, de a tények, a számadatok a könyvben Doddynak az igazát bizonyították. Végül is megölte magában a kétséget, és inkább egyelőre elhitte a lánynak, hogy ő olyan ügyes volt. Végül is a lányhoz fordult és még meg is dicsérte. — Gratulálok Doddy a délelőtti eredményekhez! Igazán nagyon szép eredmény! Nem is gondoltam volna, hogy ilyen ügyes vagy. Még én sem tudtam annyi gyapotot szedni, mint te, pedig két sort hajtottam egyszerre.

A lány felnézett, szemében mintha valami riadalom lett volna, aztán zavartan megszólalt.

— Ugyan, semmiség az egész — háritotta el a dicséretet. — Azt hiszem az én soromon szebbek, nagyobbak voltak a gubók, azért sikerült többet szednem.

Arca egészen elvörösödött, miközben beszélt és zavartan kapkodta tekintetét jobbra-balra.

— Először el sem akartam hinni folytatta Misi —, de amikor megnéztem a könyvben a súlyt, meg kellett nyugodnom, mert akár hiszitek, akár nem, Málnássy Andrea ma délelőtt 10 kiló gyapotot szedett.

— Mi a csuda!

— No, nézd csak!

— Ejha!

Hallatszot innen is, onnan is a csodálkozástól meglepődött lányok és fiúk felkiáltása.

— Hogyan csináltad ezt, Doddy? -- meresztette csodálkozva nagy szemeit Doddyra Klári.

— Ugyan, hagyjatok már! Rájöttem, hogy gyorsabban kell mozogni.

— Igazán kedves vagy. Most már mindnyájan tudjuk, hogyan kell sokat szedni. Köszönjük szépen a szíves felvilágosítást — gúnyolódott Klári.

— Miért kell most ezen vitatkozni? — avatkozott közbe Miska. Semmi értelme az ellenségeskedésnek. Inkább mozogjatok az evéssel, mindjárt este lesz.

— Én már befejeztem az ebédet — pattant fel Doddy, örülve annak, hogy végre megszabadult a keresztűz alól.

— En is jóllaktam, mint a dudu! — mondta szuszogva Klári. — Nem is tudom mikor ettem ilyen jóízű disznópaprikást. Nagyon finom volt! — csetintett nyelvével, mintha még most is szájában volna a falat és ízlelgetné.

Lasan mindenki felállt a tál mellől, s mentek vissza a munkahelyükre. A hangulat ismét emelkedettebbé vált. Innen-onnan nótaszó hangzott fel. Délután már sokkal jobb eredmény mutatkozott, mint délelőtt. Átlagosan 12–13 kilót szedtek a diákok. Ez szép eredmény, s ha még azt is hozzá számítjuk, hogy sok olyan is volt köztük, aki soha sem végzett még fizikai munkát, akkor egyenesen jó eredménynek lehet mondani.

Már egészen besötétedett, amikor befejezték a munkát és megindultak az állomás felé.

A vasúti töltés irányában tejszínű pára úszott a levegőben. Itt-ott rózsaszínben játszott, mintha a nemrégien lenyugvó nap utolsó sugarait magába szívta volna a leereszkedő köd. Amint a nap lebukott, lehült a levegő is. Észak-Nyugat felől nyirkos esőszagot hömpölygetett erre az októberi szél, amelytől megborzongott az ember háta. Mindenki igyekezett minél szorosabbra gombolni kabátját, nehogy megfázzon. Mikor leértek a kis állomásra, az állomásfőnök azzal fogadta őket, hogy két órát még várni kell a vonat indulásáig. A kis szobácskába, amelyet váróteremnek kereszteltek el, alig fért be 15 embernél több. A többi hatszáz kint didergett a szabad ég alatt. A keleti égen most bukkant fel a hold ezüst sarlója. Fázósan reszketett a felhőtlen, tiszta égen. A hatalmas tömeg hosszan elnyúlt az állomásépület mögött jobbra és balra. Halk zsongás jelezte, hogy kisebb-nagyobb csoportokra oszolva, némelyik helyen hevesen, máshol meg csendesen beszélgetnek.

Miskák az épület mögött helyezkedtek el egy kis mélyedésben. A lányok keresték. Ide nem fűjt be a szél. Margit és Klári összebújtak, valamit sügdostak, aztán hangosan nevettek rája.

Miska a sötétségben igyekezett kivenni Doddy alakját. Eleinte csak a körvonalait láthatta, de később, amikor a hold magasabbra lépett az égen, a lány dideregve húzta összebb rövid, divatos kabátját, amelyen csak fenn, az álla alatt volt gomb.

— Andrea, nem fázik a kabátod? — csipkelődött Misi. — Ha fázol, terítsd magadra az én ballonom.

Kláriék hirtelen összesúgtak.

— Látod? Mégis csak meghódította — bökött Klári Miska felé. — Még a kabátját is neki adja.

Margit felhúzta a vállát és mintha őt egyáltalán nem érdekelné, elfordította másfelé a fejét.

Ugyan, hagyj! Te is láthatod, hogy abban a divatos kis vacakban megfagyna Doddy.

A hideg egyre erősödött és már mindenfelé panaszkodtak, hogy fáznak. Végül valaki az épület mellett lévő tömegben elkiáltotta magát:

— Rakjunk tüzet!

— De miből? — hangzott a kérdés.

— Ott van az erdő. Hozzunk fát — ajánlotta valaki.

— Gyerünk, gyujtsunk tüzet! — mondták most már többen is.

— Megálljatok! — kiáltott Miska az indulók felé. — Csak úgy mehetek az erdőbe fáért, ha megígéritek, hogy az élfát nem bántjátok.

— Meg, meg. Persze, hogy megígérjük, — mondták a fiúk.

Negyedóra elteltével már vagy négy-öt helyen magasra lobogtak a tábornüzek lángjai.

Miska Doddyval otthagyta a kis mélyedést, elmentek sétálni a vasút mentén a sínek között. Sokáig hangtalanul lépegettek egymás mellett a mozdulatlan sötétségben. A hold sápadt fénye éppen csak egymás alakját engedte nekik megsejtenni.

— Talán forduljunk vissza! — törte meg a csendet a lány. — Nagyon messzire eljöttünk. Jön a vonat és nem erünk vissza az indulásig.

— Nem veszélyes. Hallottad, hogy két órát kell várakozni — nyugtatta meg Misi a lányt. — De ha akarod, visszafordulhatunk.

Talán egy kilométert is elsétálhattak az állomástól, s amikor megfordultak, a gyönyörű látvány, amely elébük árult, meghatotta őket.

— Nézd, Misi, milyen csodálatos! Hogy lobognak a tűzek ott lenn!

Hirtelen belekarolt a fiúba, borzas fejét odadugta annak széles mellére.

— Milyen jó veled lenni! — suttogta halkan.

Miska a sötétben nem láthatta, hogy Doddy elfintorította az arcát. Neki jól esett, hogy a lány hozzá simult. Hirtelen nem tudott szóhoz sem jutni. Átölelte a lány vállát, aztán maga sem tudta hogyan, egyszer csak összetalálkozott az ajkuk. Doddy vadul beleharapott Miska szájába, s amikor a lány arcába nézett Misi, látta, hogyan villognak szemgolyói, — mint valami macskáé.

„Ez a lány valóban ragadozó!” — gondolta Misi. De azért mégis jó volt vele lenni. Ha csak hozzá ért a lányhoz, ellenálthatatlan vágy fogta el, hogy magáéi tegye. De ez csak egy pillanatig tartott nála. Amikor ezek a fellobbanásai elmúltak, utána szemrehányást tett magának, hogy ilyen gondolatokkal egyáltalán még csak foglalkozik is. Doddy azonban nem hagyta Miskát. Finombőrű, illatos karját a fiú nyakaköré fonta, s telhetetlen mohósággal csókolta száját.

Messziről a tábornűzek mellől énekfoszlányokat hozott feléjük a szél. Lassan megindultak az állomás épülete felé. Miska úgy érezte, valamit mondania kellene a lánynak, de nem jött hang a torkára. Mintha megnémultak volna beszélőszervei. Azt sem mondhatta, hogy szereti, hiszen ez nem igaz. Vágyódik utána... igen, a szó legfizikább értelmében vágyódik utána. Szabad-e ennek érdekében hazudnia? Mondja azt, hogy szereti? Nem!... soha!... inkább...

— Mire gondolsz, Misi? Miért nem beszélsz? — kérdezte a lány a fiút, még jobban odasimulva hozzá.

— Hogy mire gondolok? — ismételte meg a kérdést — azt hiszem arra kellene gondolnom, hogy vajon mire fog fejlődni kettőnk között ez a viszony? Én másképpen gondoltam ezt az egész dolgot.

— Hogy-hogy másképpen? Neked nem jól van így, ahogy van? — kérdezte ingerülten Doddy.

— Igen, egészen másként képzeltem el a mi ismeretségünk folytatását — folytatta Misi, figyelembe sem véve Doddy kérdését. — Arra gondoltam, hogy majd beszélgetek veled erről-arról és...

— Hát nem azt csináljuk? Hiszen beszélgetünk.

„De nem arról, amiről én szeretnék” — gondolta Misi.

— Én úgy szeretek veled sétálni! Hidd el, Misi, hogy még egyetlen férfi sem volt ilyen hatással rám, mint te — hazudta hidegvérűen Doddy. — Szinte úgy érzem, hogy semmi ellenállás nincs bennem veled szemben. Teljesen alávetem magam — minden tiltakozásom ellenére — a te akaraterődnek. Hát nem furesa? Mondd, Misikém, nem érdekes?

— De, nagyon érdekes — ismételte gépiesen a fiú. S közben arra gondolt:

„Mennyi badarságot összebeszél ez a lány. És milyen laza erkölcsi érzéke van. Azt hiszem, javíthatatlan. Talán mégis Gulyás Bélának van igaza.”

Gépiesen lépkedett a lány mellett, s annak egyetlen szavát sem értette, pedig Doddy egyre beszélt.

— Hiszen te nem is arra figyelsz, amit én mondok — sértődött meg a lány.

— De... dehogy nem figyelek — mentegetődzött Miska. — Csak egy kicsit elgondolkodtam.

A lány úgy látszott, nagyon sértve érezte magát. Általában azok az emberek hamarabb sértődnek, akik nem egészen őszinték és rájönnek, hogy erőlködésükre még csak nem is figyelnek: így járt most Doddy is. Miskát már régen elkönyvelte magának úgy, mint meghódított lovagot. Arra nem is gondolt, hogy szereti-e. Hozzá szokott már ahhoz, hogy minden férfinak tetszett.

Es hogy kellesse magát, hiúsági kérdés volt nála. Most amint észrevette, hogy Misi nem figyel szavaira, hirtelen dühös lett. Karját kiszabadította Miskáéból, s úgy tett, mint aki vérrig sértődött.

Miska azonban ezt észre sem vette. Máskor, talán más körülmények között esetleg békítgette volna a lányt, de most ehhez semmi kedve nem volt. Inkább megkönnyebbülést érzett, amikor Doddy elhúzta a kezét.

— Igazán nem értem, mi történt veled ilyen hirtelen? Az előbb még olyan kedves voltál, most meg akár egy... nem is tudom mihez hasonlítsalak. Csak hallgatsz, mintha megnémultál volna.

Miska néhány percig gondolkodott, mielőbb megszólalt volna.

— Semmi különös nem történt velem. Tudod, amikor az ember valami nagyot gondol, akkor hallgat, mert attól fél, ha beszélni kezd, a nagy gondolat eltörpül. Persze ez csak kezdeti stádium, mert ha minden nagy gondolat csak gondolat maradna, nem születnének hatalmas alkotások a földön. Azt hiszem kettőnk közül te vagy az, akinek a viselkedése furcsa és érthetetlen.

Időközben egészen közel értek az állomásig.

— Forduljunk vissza még egy kicsit — ajánlotta Doddy — nem szeretem ezt a nagy tömeget — fintorította el arcát.

A lány hangjában volt valami ingerültség féle. Mintha többet akart volna hallani Miskától. Már éppen megindultak, amikor vonatfütty hasított bele az éjszaka csendjébe.

— Hallod, jön a vonat. Nem mehetünk már el sétálni — mondta megkönnyebbülten Misi.

Miskának az az érzése támadt, mintha kettőjük közé valami válaszfal féle emelkedett volna, és ez megakadályozná, hogy közelebb jussanak egymáshoz. A lány ducásan dobbantott lábával, aztán hirtelen megfordult, s olyan gyorsan elsietett, hogy Miska alig tudta követni. Öt perc sem telt el, megérkezett a vonat. Mindenki egyszerre igyekezett ülőhelyet foglalni magának. Egymás szavát sem értették, akkora volt a lármá. Mindenki túl akarta kiabálni a másikat. Végül elhelyezkedett a rengeteg ember és a kis mozdony nagyokat szuszogva, pöfögve, hatalmas rántással megindította a hosszú szerelvényt a város felé.

SOÓS ZOLTÁN

Nem engedjük!...

*Van kislányod?
Csacsozó és édes,
Ki kacagva csókot hint reád.
S műszak után
(Még arra is képes)
Kint az utcán „várja apukát”.
Vagy ha csöpp még,
És szegény a szóban,
Inkább beszél sokszor mosolya;
Gögisélgel.
S te boldogságodban
Híreszteled: — azt mondta: „apa”.
És a napok
Gyors egymásutánja
Egyre szebbé formálja ki őt;
Mint új éltünk
Sok-sok alkotása:
Szebb lesz holnap, mint tegnapelőtt.*

*Úgy szereted,
Talán el sem hinnéd;
Les reá a gyilkosok hada,
Azt akarják:
Hogy ne legyen békéd
S ne halld többet a szót: „apa”.
Azt akarják:
(— Így vallott a vádlott
S felzúgott a tárgyalóterem —.)
Rommá tegyék,
Ezt a szép országot;
S dőzsöljön az úri jöretelem.
Nem engedjük!
— Így felelt az ország —
Megkapták a nép ítéletét.
Harcolj elvtárs!
Mindnyájan vigyázzuk
A kislányod békés életét.*